

ORGELCOMMISSIE DER NEDERLANDSE HERVORMDE KERK

Laan Copes van Cattenburch 69
Postbus 80552
2508 GN
Telefoon: 070/469332-20

's-GRAVENHAGE, 2 oktober 1980.

Kerkvoogdij Hervormde Gemeente,
Kerk.Bureau - Hr Meijerink
Kerkstraat 1,
ASSEN.-

Grote of St.Jozefkerk Assen.-

Zeer Geacht College,

Naar aanleiding van Uw verzoek om ons oordeel over het orgel in de Grote kerk onderzochten wij onlangs het instrument. Onze bevindingen treft U aan in het hiervolgende Voorlopige Rapport, e.o.a. conform het gestelde in de Generale Regeling van onze commissie, artikel 2 :

Het orgel werd in 1896 gemaakt door de firma van Dam te Leeuwarden, een in die tijd toonaangevend bedrijf. De oorspronkelijke dispositie was als volgt:

HOOFDWERK:		BOVENWERK:		PEDAAL:	
Prestant	8'	Prestant	8'	Subbas	10'
Bourdon	16'	Viola di Gamba	8'	Octaaf	10'
Violon	16'disc.	Voix Célèste	8'	Genshoorn	10'
Roerfluit	8'	Holpijp	8'	Octaaf	10'
Fluit travers	8'	Speelfluit	4'	Bazuin	10'
Octaaf	4'	Flute Harmonique	4'	Trompet	10'
Nachthoorn	4'	Woudfluit	2'	(kort na de toon)	
Quint	3'	Klarinet	8'(doorslaand)	toegevoegd	
Octaaf	2'				
Mixtuur III-IV					
Trompet	8'				

Manuaalkoppel-Pedaalkoppel

In de vijftiger jaren werd het instrument gewijzigd door de firma B.Koch te Apeldoorn; een ingreep die ernstig moet worden betreurd.

Een uitvoerige beschrijving van de geschiedenis van het instrument werd opgesteld door de heer W.H.v.d.Kley te Emmen, die hiervoor gegevens uit Uw archief gebruikte. Wij namen van deze beschrijving kennis.

De toestand van het orgel is momenteel erg slecht.

De door de firma Koch gewijzigde mechaniek funktioneert gebrekkig. Uw orgel heeft in verband hiermede de koppels verwijderd.

Veel pijpwerk is door de firma Koch om-geïntoneerd en/of opgeschoven.

Sommige registers zijn door nieuwe vervangen die totaal niet in het klankbeeld passen van de nog oude stemmen. De windladen vertonen veel lekkage. Het van oorsprong degelijke en in haar soort fraaie instrument heeft dan ook sterk aan waarde ingeboet.

De huidige toestand is in grote lijnen als volgt te inventariseren:

MECHANIEK EN REGEERWERK:

Klavieren en mechaniek naar wellenramen Koch.
Wellenramen van Dam.

WINDWERK:

Laden van Dam, met wijzigingen van Koch.
Balgen en kanalen van Dam.

PIJPWERK:

Hoofdwerk:

Prestant	8'	v. Dam
Sexquialter		Koch
Bourdon	16'	v. Dam
Helpijp	8'	v. Dam (oorspr. in 't bovenwerk)
Nachthoorn	4'	v. Dam (hoogste octaaf Koch)
Octaaf	4'	v. Dam
Quint	3'	v. Dam
Octaaf	2'	Koch
Mixtuur		Koch
Cimbel		Koch
Trompet	8'	v. Dam
Musette	4'	loze knop pijpwerk nooit geplaatst.

Bovenwerk:

Prestant	4'	v. Dam/Koch
Gamba	8'	v. Dam
Scherp		Koch (zonder gr. octaaf!)
Reerfluit	8'	v. Dam, oorspronkelijk in het hoofdwerk
Quintadeen	4'	Koch
Nasard	1 1/3'	Koch
Wendfluit	2'	v. Dam
Dulciaan	8'	v. Dam

Pedaal: vrijwel compleet v. Dam

Subbas	16'	
Octaaf	8'	
Gemshoorn	8'	
Octaaf	4'	
Bazuin	16'	
Trompet	8'	
Mixtuur	IV	loze knop, pijpwerk nooit geplaatst.

Kas: vrijwel geheel van Dam.

Het instrument behoeft op korte termijn een grondig herstel.

Hoewel er veel gewijzigd is, menen wij, dat het zinvol is om een reconstructie van de toestand van 1896 te beproeven.

Een groot deel van de oorspronkelijke delen is nog aanwezig en er is zover bekend van de werkwijze van de firma van Dam, dat een gerenommeerde orgel makerij in samenwerking met een ervaren adviseur tot een goed resultaat zal kunnen komen. Zeer globaal begroten wij deze werkzaamheden als volgt:

Restauratie windlade	f	55.000,-
Reconstructie rogeerwerk	-	30.000,-
Herstel balgen en kanalen	-	15.000,-
Reconstructie van $\pm$ 10 stemmen	-	70.000,-
Overig werk	-	30.000,-

De restauratiekosten bedragen dus ± f 200.000,-.
Hierbij komen nog 18% BTW en advieskosten, 5% der restauratiesom plus ver-
schotten. Ook loonkostenstijgingen kunnen de kosten nog verhogen.

Wij vestigen er nogmaals de aandacht op, dat deze begroting een zeer globale
is. Het lijkt ons dan ook de aangewezen weg, dat U op korte termijn een
adviseur kiest, die een gedetailleerd restauratieplan opstelt en dat ver-
volgens twee orgelmakers worden uitgenodigd om op basis hiervan een kosten-
begroting in te dienen.

Als adviseur stellen wij U in de eerste plaats voor de heer J. Jongepier te
Purmerend, die in het kader van onze commissie werkzaam is. Niet alleen
beschikt hij over een grote ervaring doch bovendien heeft hij zich reeds
geruime tijd zeer gedetailleerd met het werk van de firma van Dam bezig-
gehouden. Voorts noemen wij U nog de heren (alfabetische volgorde) K.R. Holt
te Overveen (Haarlem) en J.G. Erné te Utrecht, ook zij werken reeds jarenlang
in het kader van onze commissie.

Wat de keuze van de orgelmaker betreft komt onzes inziens in de eerste plaats
de firma Ruiter te Zuidwilde (Gr) in aanmerking om een offerte uit te brengen,
immers deze firma verzorgt momenteel het onderhoud.

Als tweede stellen wij U voor de firma Bakker en Timmenga te Leeuwarden.
Dit bedrijf beschikt over een eigen pijpenmakerij; in het licht van de te
reconstrueren stemmen een niet onbelangrijk gegeven.

In het verleden werden de instrumenten van de firma van Dam, zoals het twe,
minder gunstig beoordeeld dan nu het geval is. Dat wij nu een van Dam-orgel
principe waardevol achten moet worden gezien in het licht van de herwaardering
die ten aanzien van het laat 19e eeuwse orgel heeft plaatsgevonden. Hieruit
is de conclusie voortgekomen, dat de instrumenten van de firma van Dam uit die
periode, zeggingskracht hebben en zeer goede instrumenten zijn voor de
begeleiding van de Gemeentezang.

De genoemde herwaardering heeft er nog niet toe geleid, dat Uw orgelrestauratie
in de zin der Monumentenwet een subsidiabel projekt is. Wel is het niet
onmogelijk, dat indien de huidige restauratie van het kerkgebouw een demontage
van het orgel en wederopbouw noodzakelijk maakt, er hiervoor een subsidie
gegeven zou kunnen worden, welke subsidie de totale kosten doet dalen.

In afwachting van Uw reactie, vertrouwend U naar geneegen te hebben
geïnformeerd, verblijven wij met de meeste hoogachting

namens de Orgelcommissie
der Ned. Hervormd. Kerken